

ASESIAD EFFAITH INTEGREDIG LLYWODRAETH CYMRU

Effaith y Model Ariannu ar gyfer Cyflawni Ymchwil a Datblygu Cymru Gyfan

ADRAN 1. Y CAMAU Y MAE LLYWODRAETH CYMRU YN EU HYSTYRIED A PHAM

Cefndir i waith datblygu Model Ariannu ar gyfer Cyflawni Ymchwil a Datblygu Cymru Gyfan

Mae Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru yn sefydliad o rwydweithiau, ac mae'n cael cefnogaeth gan Lywodraeth Cymru, sy'n dwyn ynghyd ystod eang o bartneriaid ar draws y GIG yng Nghymru, prifysgolion a sefydliadau ymchwil, awdurdodau lleol ac eraill. Mae ganddo gylch gwaith i ysgogi rhagoriaeth ymchwil, meithrin capasiti a gallu, a chefnogi'r gwaith o ddarparu ymchwil ym maes cymhwys ymchwil ac ymchwil gymhwysol ar gyfer iechyd a gofal. Mae hyn yn cynnwys pob dim o waith ymchwil biofeddygol cymhwysol, i dreialon clinigol i drefnu a darparu gwasanaethau, iechyd y cyhoedd a'r boblogaeth, gofal cymdeithasol a lles.

Mae Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru yn cefnogi sefydliadau iechyd a gofal cymdeithasol, a SAUau, drwy ddarparu cyllid ar gyfer seilwaith ymchwil a gweinyddu cynlluniau cystadleuol. Mae'r gyllideb ar gyfer Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru tua £42 miliwn y flwyddyn ac mae tua £15 miliwn ohono'n cael ei ddosbarthu'n uniongyrchol i sefydliadau'r GIG i gefnogi a darparu gwaith ymchwil masnachol ac anfasnachol.

Yn 2012/13, cyflwynodd Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru (drwy'r sefydliad a'i rhagflaenodd – y Sefydliad Cenedlaethol ar gyfer Ymchwil Gofal Cymdeithasol ac Iechyd - NISCHR) fformiwla ariannu newydd ar gyfer Ymchwil a Datblygu'r GIG o'r enw 'Cyllid Seiliedig ar Weithgaredd' - model sydd wedi'i ragfynegi ar dybiaeth y bydd sefydliadau'r GIG sy'n fwy gweithgar ym maes ymchwil yn ystod blynyddoedd blaenorol yn fwy gweithgar o ran ymchwil yn y flwyddyn ganlynol. Drwy ddefnyddio cyllideb sefydlog bob blwyddyn, aeth y model ati felly i ddefnyddio gweithgaredd ymchwil ôl-weithredol fel procsi ar gyfer anghenion cymorth ymchwil yn y dyfodol. Cyflwynwyd y model Cyllid Seiliedig ar Weithgaredd ar adeg pan oedd angen mwy o eglurder ynghylch sut yr oedd cyllid Ymchwil a Datblygu'r GIG yn cael ei ddyrannu i sefydliadau'r GIG ac roedd yn galluogi sefydliadau'r GIG i gael cyllid wedi'i neilltuo ar gyfer ymchwil gan Lywodraeth Cymru, i adrodd ar y defnydd ohono, heb iddo gael ei gymysgu â chyllid gwasanaethau - a oedd wedi digwydd yn y gorffennol.

Hyd at fis Ebrill 2019, roedd y model Cyllid Seiliedig ar Weithgaredd wedi bod ar waith ers saith mlynedd ac er ei fod wedi cefnogi'r broses o godi proffil gwaith ymchwil yn y GIG ac wedi hwyluso'r gwaith o ddarparu amrywiaeth eang o astudiaethau ym meysydd clefydau a gwelliannau i wasanaethau gofal iechyd ym maes gofal sylfaenol (gan gynnwys gofal deintyddol, optometreg, a gofal cymunedol) a gofal eilaidd, amlygodd trafodaethau â rhanddeiliaid y gellid gwneud gwelliannau.

Amlygodd cyfres o sesiynau ymgysylltu a digwyddiadau briffio yr angen yn arbennig i sicrhau bod unrhyw ddull ariannu yn gwneud y canlynol: ei fod yn fwy hyblyg ac ymatebol i'r angen i gefnogi gwaith ymchwil cyfredol sydd ar y gweill ac yn cyd-fynd â gwaith ymchwil yn y dyfodol; ei fod yn ysgogi mwy o gydweithio rhwng sefydliadau'r GIG i agor astudiaethau dros nifer o safleoedd er budd cleifion, a'i fod yn goresgyn yr heriau o gynnal astudiaethau maint sampl bach mewn meysydd fel pediatreg a therapiau newydd.

Ym mis Ebrill 2019, comisiynodd Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru Grŵp Gorchwyl a Gorffen i adolygu'r model Cyllid Seiliedig ar Weithgaredd a chyflwyno argymhellion er mwyn mynd i'r afael â'r cyfyngiadau. Cyflwynwyd cyfres o argymhellion a ddatblygwyd gan grŵp gorchwyl a gorffen y model ariannu ar gyfer cyflawni ymchwil Cymru gyfan i Lywodraeth Cymru a oedd yn cynnig symud oddi wrth y model Cyllid Seiliedig ar Weithgaredd i fodel sy'n cefnogi 'dull sy'n seiliedig ar anghenion', gan olygu bod y cyllid yn cyfateb i'r gwir gostau sydd eu hangen ar gyfer cyflawni (neu i gefnogi'r gwaith o gyflawni) gwaith ymchwil pan geir costau mewn perthynas â hynny ac nad ydynt yn seiliedig ar fformiwla. Derbyniwyd yr argymhellion ar gyfer model ariannu newydd ar gyfer cyflawni gwaith ymchwil Cymru gyfan gan Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru ym mis Tachwedd 2019 ac fe'u datblygwyd i adlewyrchu'r pum ffordd o weithio sydd wedi'u cynnwys yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Hirdymor

Mae'r argymhellion ar gyfer model ariannu newydd ar gyfer cyflawni gwaith ymchwil Cymru gyfan yn hwyluso'r cyfleoedd cynyddol i bobl yng Nghymru ymuno ag astudiaethau ymchwil iechyd a gofal. Mae hyn yn cyd-fynd â *strategaeth Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru* a'i chylch gwaith i gefnogi ac ariannu ymchwil gydol oes y sefydliad.

Atal

Mae sylfaen dystiolaeth sy'n tyfu sy'n dangos bod sefydliadau sy'n weithredol o ran ymchwil yn darparu gwell gofal a bod ganddynt ganlyniadau gwell i gleifion a'r cyhoedd na'r sefydliadau GIG hynny sy'n gwneud llai o waith ymchwil. Yn ogystal â'r manteision i gleifion, mae ymchwil yn cynhyrchu dystiolaeth sydd yn y pen draw yn trawsnewid ymarfer. O ganlyniad, dylid sicrhau bod gwaith ymchwil yn cael ei ymgorffori yn y llwybr gofal clinigol a'i fod yn cael ei ystyried ochr yn ochr ag opsiynau eraill o ran triniaeth.

Integreiddio

Mae'r argymhellion ar gyfer y model ariannu newydd ar gyfer cyflawni ymchwil Cymru gyfan wedi'u hystyried ochr yn ochr â *Ffyniant i Bawb: y Strategaeth i Gymru*, ac maen nhw'n cyd-fynd yn agos ag un o'i phrif themâu '*Iach ac Egniol*'. Bydd yr argymhellion yn meithrin mwy o gydweithio ar draws ffiniau sefydliadol y GIG er mwyn sicrhau gwelliannau gwirioneddol ym maes iechyd a lles i boblogaeth Cymru drwy hwyluso'r gwaith o ddatblygu portffolio ehangach o waith ymchwil sy'n rhoi cyfleoedd gwirioneddol a chynyddol i'r cyhoedd a chleifion i gymryd rhan mewn astudiaethau ymchwil.

Cydweithio a Chynnwys

Datblygwyd yr argymhellion gan grŵp gorchwyl a gorffen y model ariannu ar gyfer ymchwil a chyflawni Cymru gyfan yn dilyn cydweithredu â rhanddeiliaid allweddol (o'r GIG a SAUau), a

wahoddwyd i helpu i lunio'r argymhellion ar ddau gyfnod allweddol, drwy ddigwyddiadau briffio a thrafod. Cafwyd cyfarfodydd â ffocws hefyd ar y datblygiadau yng ngrŵp Cyfarwyddwyr Ymchwil a Datblygu Cymru gyfan (sef Grŵp Cydweithredu Cymorth a Chyflawni'r GIG). Mae rhanddeiliaid perthnasol eraill yn cynnwys staff Ymchwil a Datblygu'r GIG, arweinwyr clinigol sy'n gyfrifol am waith ymchwil yn ôl clefydau/themâu a elwir yn 'Arweinwyr Arbenigol', staff sy'n cynorthwyo gyda methodoleg treialon yn Unedau Treialon Clinigol y SAUau a staff ymchwil sy'n gyfrifol am gyflawni a chefnogi'r gwaith ymchwil.

Effaith

Datblygodd grŵp gorchwyl a gorffen y model ariannu ar gyfer cyflawni ymchwil Cymru gyfan argymhellion yn seiliedig ar arfarnu opsiynau sy'n adlewyrchu egwyddorion gofal iechyd sy'n seiliedig ar werthoedd; hynny yw sicrhau gwerth uchel o sicrhau'r canlyniad gorau posibl i gleifion a'r cyhoedd yn y ffordd fwyaf effeithlon. Dyma'r canlyniadau pwysig:

- Mae cyfleoedd i gymryd rhan mewn gwaith ymchwil ar gael i'r boblogaeth yn hytrach na'u bod yn cael eu bwrw ymlaen drwy fesurau neu dargedau'r broses. Bydd hyn yn golygu y gall mwy o bobl gael y gofal gorau neu brofi gwasanaethau newydd, neu wneud cyfraniad at welliannau ym maes gofal iechyd, drwy waith ymchwil. Bydd hyn yn cynnwys y rhai sy'n cymryd rhan mewn gwaith ymchwil yn rhinwedd eu hanghenion iechyd neu ofal cymdeithasol, neu yn sgil eu defnydd o wasanaethau iechyd neu ofal cymdeithasol, neu fel aelodau iach o'r boblogaeth.
- Caiff buddsoddiadau eu pennu a'u penderfynu i greu'r gwerth mwyaf posibl o'r adnodd sydd ar gael i gefnogi ymchwil o ansawdd uchel.
- Dylai ymgysylltu gynnwys y rhai sy'n darparu'r gwaith ymchwil a'r rhai sy'n ymwneud ag astudiaethau eu hunain (drwy sefydlu astudiaethau neu drwy gymryd rhan mewn astudiaethau) fel y gallant ymwneud yn agosach â'r broses o wneud penderfyniadau ar sail gwerth. Bydd caniatáu i bawb gymryd rhan yn y gwaith o ddyrannu adnoddau neu'r gwaith o fynd i'r afael ag angen penodol yn cymell ac yn llywio gwerth (yn enwedig yng nghydestun cyllideb sefydlog).
- Defnyddir gwybodaeth o ansawdd da i wneud penderfyniadau gwybodus ac i gynnal gwerthusiad o gostau er mwyn asesu gwerth. Fel rhan o'r broses o weithredu, bydd casglu gwybodaeth sy'n sbarduno'r canlyniadau gorau (e.e. recriwtio wedi'i gynllunio, sefydlu astudiaethau effeithlon) yn allweddol.

Bydd y dull newydd yn hwyluso'n well y broses o agor astudiaethau ar draws nifer o sefydliadau'r GIG drwy sicrhau y darperir yr adnoddau sydd eu hangen i'r sefydliadau perthnasol hynny.

Costau ac Arbedion

Bydd Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru yn parhau i reoli'r cyllid presennol ar gyfer gwaith ymchwil y GIG. Mae'r model ariannu arfaethedig newydd yn ymwneud â'r ffordd y mae'r cyllid yn cael ei ddosbarthu yn hytrach nag arbedion. Fodd bynnag, rhagwelir y bydd y model newydd yn gwneud y defnydd gorau posibl o gyllid, gan y bydd yr arian yn cefnogi'n uniongyrchol y gweithgaredd ymchwil sy'n gysylltiedig ag astudiaethau byw sydd ar y gweill yn hytrach na'i fod yn cael ei ddyrannu i sefydliadau'r GIG yn seiliedig ar ddata o astudiaethau hanesyddol y blynyddoedd ariannol blaenorol.

Mecanwaith

Ni chynigir deddfwriaeth.

ADRAN 7. CASGLIADAU

Sut mae'r bobl sydd fwyaf tebygol o gael eu heffeithio gan y cynnig wedi cael eu cynnwys yn y gwaith o'i ddatblygu?

Bu lefelau uchel o ymgysylltu wrth ddatblygu Model Ariannu ar gyfer Cyflanwi Ymchwil a Datblygu Cymru Gyfan, yn enwedig gydag ymchwilwyr yn y GIG a SAUau, Cyfarwyddwyr Ymchwil a Datblygu'r GIG, staff Ymchwil a Datblygu'r GIG, arweinwyr clinigol sy'n gyfrifol am waith ymchwil yn ôl clefydau/themâu a elwir yn 'Arweinwyr Arbenigol', a staff ymchwil sy'n gyfrifol am gyflawni a chefnogi'r gwaith ymchwil e.e. nyrsys ymchwil a staff cymorth ymchwil eraill.

Cynhaliwyd ymgynghoriad hefyd â Chyfarwyddwyr Meddygol y GIG a Chyfarwyddwyr Cyllid cynorthwyol, a ddangosodd eu cefnogaeth i'r egwyddorion sy'n sail i'r model ariannu ar gyfer cyflanwi ymchwil Cymru gyfan.

Ar ôl derbyn yr argymhellion a gyflwynwyd gan y grŵp gorchwyl a gorffen, mae rhanddeiliaid allweddol gan gynnwys arweinwyr gweithredol Ymchwil a Datblygu'r GIG o bob un o sefydliadau'r GIG wedi rhoi cyngor ar y trefniadau pontio yn cynnwys y prosesau gweithredol newydd a'r canllawiau ar gyfer ffyrdd o weithio yn y dyfodol.

Effaith

O ran pethau cadarnhaol, bydd y model newydd yn gwneud y canlynol:

- cyflwyno dull mwy ymatebol a hyblyg o ddsbarthu cyllid ar gyfer cyflawni gwaith ymchwil;
- hwyluso mwy o fynediad at bortffolio ehangach o astudiaethau ymchwil - sy'n cyd-fynd ag anghenion iechyd y boblogaeth
- hwyluso cyfleoedd cynyddol i gymryd rhan mewn astudiaethau ar glefydau prin, neu astudiaethau dwys/cymhleth;
- cymell cydweithio rhwng sefydliadau'r GIG a'u rhwydweithiau priodol;
- cynorthwyo sefydliadau'r GIG i sicrhau gwell canlyniadau i gleifion a'r cyhoedd drwy wneud y defnydd gorau o gyllid i gefnogi gwaith ymchwil ar draws lleoliadau gofal sylfaenol, gofal eilaidd a gofal cymunedol.

Bydd y broses o roi'r cynllun ar waith yn gofyn am gyfnod pontio a fydd yn golygu lefelau parhaus o ymgysylltu â sefydliadau'r GIG a bydd hyn yn rhan annatod o weithgareddau busnes arferol.

O ran effaith negyddol, mae perygl y gallai lefelau gweithgaredd ymchwil gynyddu'n sylweddol dros amser ac mae'r gyllideb sydd ar gael yn drech na'r galw am adnoddau. Bydd y risg yn cael ei lliniaru drwy brosesau monitro a gwerthuso cadarn. Bydd materion yn cael eu huwchgyfeirio at sylw'r uwch dîm rheoli Ymchwil Iechyd a Gofal i'w hadolygu os oes angen ystyriaeth bellach, er mwyn osgoi unrhyw effaith andwyol ar weithgaredd ymchwil y GIG.

Mae gan y model ariannu newydd ar gyfer cyflanwi ymchwil Cymru gyfan y potensial i gael effaith gadarnhaol ar benderfyniadau pwysicaf ac ehangach y maes iechyd gan gyfrannu at yr amcanion llesiant a ymgorfforir yn y cynllun 'Cymru Iachach: Ein Cynllun Iechyd a Gofal Cymdeithasol i Gymru'.

Ystyriwyd saith nod llesiant Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) – yn arbennig 'Cymru gydnerth ac iachach'.

8. Monitro a gwerthuso

Mae Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru yn cynnal gwaith monitro cadarn ar gyfer y cyllid y mae'n ei ddosbarthu a bydd hyn yn parhau o dan unrhyw drefniadau newydd e.e. drwy adolygu'n barhaus ffurflenni ariannol misol sefydliadau'r GIG, drwy asesu lefelau gweithgaredd ymchwil a thrwy ddangosyddion perfformiad allweddol eraill sy'n seiliedig ar effeithlonrwydd.